

“La transparència és un canvi de paradigma en la relació entre els ciutadans i les institucions que no té marxa enrere”

Núria Bassols

*Comissionada per a la Transparència
i l'Accés a la Informació Pública*

Magistrada de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) i jurista amb amplis coneixements en matèria de dret civil comú, dret civil català i dret penal, Núria Bassols acceptava el passat mes de febrer l'encàrrec del Govern de la Generalitat per coordinar el desplegament de la normativa catalana de transparència des del càrrec de Comissionada per a la Transparència i l'Accés a la Informació Pública. Núria Bassols es mostra convençuda de la potencialitat de la transparència com a eina per recuperar la confiança de la ciutadania en les seves institucions: “la cultura de la transparència ha arribat per quedar-se, no hi ha tornada enrere”.

1. Com definiria la Llei de transparència aprovada pel Parlament català respecte a les normes de la resta de països comunitaris en aquesta matèria?

La Llei de transparència que va aprovar el Parlament de Catalunya el desembre de l'any passat i que en molt bona part entra en vigor l'1 de juliol d'enguany és una de les més potents dels països del nostre entorn. Recordem que el text es va treballar a la cambra a través d'una proposició conjunta i que tots els grups parlamentaris van tenir ocasió de fer-hi les seves aportacions. Es va considerar, amb bon criteri, que la ciutadania demanava una llei molt exigent, que abastés els aspectes més amplis de l'actuació de l'Administració en relació amb tot allò que impliqués la gestió de fons públics. La legislació catalana de transparència és la més exigent dels estats del nostre entorn comunitari. És una evidència que la nostra cultura és diferent, per exemple, de la sueca, un país que compta amb una llei de llibertat d'informació que data de 1766, però ens sorprendria comprovar que el sistema d'obligació de transparència suec conté un munt d'excepcions que nosaltres no tenim previstes. El legislador català, amb molt d'encert, ha decidit implantar una norma molt

potent que, un cop tinguem assumida i incorporada a la nostra cultura, podrem modular en la línia dels països escandinaus.

2. La funció del Comissionat que vostè encapçala és coordinar el desplegament i la implantació de la legislació catalana de transparència, accés a la informació pública i bon govern. En general, quin balanç fa del grau d'implicació dels diversos subjectes obligats per la Llei?

Quan el Govern de la Generalitat em va proposar impulsar aquest canvi de paradigma envers la societat de la transparència encara no disposàvem d'una llei pròpia, fet que em va permetre posar el meu gra de sorra perquè fos molt exigent. Els subjectes obligats pel text són molts i molt diversos, no es tracta només de l'Administració de la Generalitat en sentit reduït, també hi figuren els ens locals, les universitats, el sector públic, les empreses que treballen pels ajuntaments, etc. En un principi, amb tota sinceritat, vaig percebre una certa manca d'entusiasme per part dels interlocutors, en sintonia amb la que es detectava per part de la ciutadania en general. És cert que som un país que legislem molt, sovint massa, i la percepció general era: “els servidors públics

“La transparència és un canvi de paradigma en la relació entre els ciutadans i les institucions que no té marxa enrere”

ja tenim prou feina, prou obligacions”. Per mitjà d’empatia, feina de reunions sectorials, contactes amb les administracions, els responsables públics, les entitats socials, etc. hem aconseguit anar sumant. El Comissionat ha transformat el discurs, de “Per què la transparència?” a “Com ho podem fer tècnicament per explicar-ho tot?”. Estem treballant al 100%, amb el màxim grau d’implicació, perquè a l’entrada en vigor de la Llei disposem de tota la informació que la Llei exigeix.

Foto: GRI

3. Les institucions, els partits polítics i tota mena d’entitats han incorporat la transparència al seu discurs públic. Què diferencia, segons vostè, un govern compromès amb la transparència d’un altre que la utilitzi com a simple argumentari polític?

Quan una persona parla de transparència està parlant d’una forma de voler fer les coses, d’un compromís. El Govern i el Parlament parlen a través de la Llei i del portal de la transparència. Per al Govern la transparència és un contracte, una obligació. Gràcies a la meva trajectòria professional de 28 anys de treball com a jutgessa i magistrada, tinc molt assumida la màxima de dura lex sed lex. Quan el Parlament ha aprovat una llei amb tot l’impuls del Govern, no podem parlar de res més que d’una obligació que s’acomplirà amb totes les conseqüències. Tots els subjectes de la Llei s’hi hauran d’ajustar, publicant pressupostos, subvencions, sous de directius, etc.

4. La Llei catalana de transparència no només s’aplica a l’Administració de la Generalitat, sinó també al Parlament, als ens locals, a les universitats, als partits polítics, a les fundacions, a les empreses amb ingressos públics significatius, etc. Com assistirà el Govern les entitats que tenen menys capacitat operativa perquè puguin acomplir les exigències de la norma?

La Llei incorpora l’obligació de la Generalitat de prestar suport jurídic, tècnic i econòmic als ens locals i la responsabilitat del Govern en aquest àmbit és total. Malgrat que l’entrada en vigor de la Llei per als ens locals no és efectiva fins a l’1 de gener de 2016, en molts casos els ajuntaments que tenen més estructura ja “s’han posat les piles”. Darrerament, la Generalitat ha signat un conveni amb les diputacions i les entitats municipalistes que garanteix el ple suport del Govern als ens locals en el desplegament de la Llei. L’ajut s’adreçarà prioritàriament a municipis que tenen menys capacitat operativa i consisteix en l’oferiment d’una estructura web de base perquè puguin publicar la informació exigida per la Llei. El Govern manté una comunicació contínua amb els ens locals i el Departament de Governació ha publicat guies específiques d’aplicació de la Llei en clau local.

5. Sense avenços tecnològics i la generalització d’Internet seria molt complex tenir institucions transparents. Què ha previst el Govern en relació amb les persones menys familiaritzades amb l’ús de les xarxes?

Evidentment, sense Internet seria totalment impossible posar a disposició de la ciutadania aquest volum tan important d’informació. Sovint tenim la temptació de pensar que podríem haver endegat projectes com el del portal de la transparència molt abans, però la ingent quantitat de dades que gestiona l’Administració exigia disposar de mitjans telemàtics i de tractament de la informació molt avançats. Les persones que no estiguin molt avesades a l’ús de les xarxes, com ara la gent gran que no disposi d’ordinador, sempre tenen la possibilitat de la compareixença presencial en un ens públic. La dependència ofici

“La transparència és un canvi de paradigma en la relació entre els ciutadans i les institucions que no té marxa enrere”

al que l'atengui tindrà cura d'enviar la sol·licitud a l'ens competent en la matèria i la resposta s'oferirà també de forma escrita. En qualsevol cas, hem fet un esforç perquè el portal de la transparència presenti les dades amb una aparença senzilla i intuïtiva i seguirem treballant a partir del mes de juliol perquè sigui cada cop més fàcil arribar a la informació que es vulgui consultar.

6. Quina informació trobarà el ciutadà que visiti el portal de la transparència de Catalunya?

Hi podrà consultar moltíssima informació. L'esforç que estem duent a terme és el de presentar-la de forma clara i entenedora perquè sigui el més accessible possible. Siguem conscients que estem treballant tots plegats a favor d'un canvi de paradigma pel que fa a la relació entre els ciutadans i les institucions que no té marxa enrere, una veritable oportunitat per als honestos i els eficaços. És lògic que al llarg dels primers dies de funcionament del portal, les dades més buscades siguin les de caràcter més personal, com ara les referents a sous i

ingressos; però no oblidem que hi trobarem informació detallada sobre contractació pública, programació d'actuacions, procediments d'adjudicació, costos d'obres i serveis, associacions i fundacions de caràcter públic, retiment de comptes, modificacions de plans generals, etc. Hi trobarem tot allò que la societat cal que conegui de la gestió pública, perquè en realitat tots els béns que s'estan administrant pertanyen als ciutadans.

7. De quina forma es vetllarà pel compliment efectiu del dret d'accés a la informació pública?

Quan parlem de transparència el dret d'accés sovint queda en segon pla, però és molt important. El portal de la transparència garan-

Foto: GRI

“La transparència és un canvi de paradigma en la relació entre els ciutadans i les institucions que no té marxa enrere”

teix la publicitat activa, mentre que el dret d'accés a la informació pública ho fa amb la reactiva, amb la resposta de l'Administració a la pregunta del ciutadà. Per mitjà del dret d'accés qualsevol persona podrà exigir més detalls sobre informacions contingudes al portal o sol·licitar dades que es pugui donar el cas que no hi figurin, per exemple pel que fa a ens o entitats de dimensió menor. L'òrgan que vetllarà pel compliment d'aquest dret és la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública, que té l'encàrrec de resoldre els conflictes i configurar una línia doctrinal sobre el tema. La Comissió està formada per cinc prestigiosos juristes, funciona amb total independència, i cal destacar que resoldrà les reclamacions que els ciutadans li adreixin de forma gratuïta.

8. Un dels eixos del bon govern és la promoció de la participació. Com es facilitarà la presentació de propostes de millora per a la prestació de serveis públics?

Gestionar honestament i amb eficàcia els béns públics està íntimament unit amb la participació. Si el responsable públic actua amb rigor però sense tenir en compte l'opinió del ciutadà, es prestarà un servei que no és el que s'espera o es necessita i no serem eficients. El portal de participació de la Generalitat serà de gran utilitat en tant que, quan l'Administració tingui enllestit un projecte, l'haurà de publicar i estar atent a les aportacions dels ciutadans.

9. Tres reflexions molt generals abans d'acabar. Una societat transparent és incompatible amb la corrupció?

Totalment incompatible no, però la corrupció disminuirà a paràmetres molt baixos.

10. La Llei de transparència canviarà la relació entre Administració i ciutadà?

De ben segur. Deixem que aquesta Llei, que insisteixo que no té marxa enrere, camini uns quants mesos i veurem com canvia la percepció de la societat.

11. Unes institucions transparents són condició indispensable per combatre la desafecció de la ciutadania envers la política?

És una condició absolutament necessària. Si vostè no sap com es gestionen els seus impostos, no pot confiar totalment en un governant o en un servidor públic.

PERFIL

Una ciutat on perdre's-hi.

Girona.

Un cançó.

Killing me softly, de Roberta Flack.

Una novel·la de capçalera.

Crim i càstig, de Fiodor Dostoievski.

Una pel·lícula.

Millor, impossible, de James L. Brooks.

Practica esport?

Abans sí, ara intento caminar i poc més.

Un pensador de referència?

Piero Calamandrei.

Un viatge pendent?

El Perú.